

นิทานเรื่องซุบซิบพิเศษกับปาฏิหาริย์หนังสือ

“สังคมวิทยาและมานุษยวิทยาที่รู้สึก”

ดร.จันกนิ์ เจริญศรี

238

ความเป็นคนไม่ค่อยจะรู้สึกรู้สึกกับอะไร แต่อยากมีส่วนร่วมจึงจะขอเล่านิทานก็แล้วกัน ไม่เชื่อก็ต้องเชื่อแต่นิทานเรื่องนี้เป็นนิทานพื้นบ้านยุโรปเก่าแก่ที่ถูกนำมาเล่าซ้ำโดยนักมานุษยวิทยา Alf Hornberg เพื่อขยายความปาฏิหาริย์ของ fetish ว่ามันไม่ใช่แค่ปาฏิหาริย์ของความหลงผิด แต่เป็นปาฏิหาริย์ที่สร้างทุนนิยมให้บังเกิดขึ้นอยู่ และไม่ดับไป

นิทานมีอยู่ว่า ชายคนจร ยากไร้ และหิวโหย ขอเข้ามาพึ่งพาครวของบ้านหลังหนึ่ง โดยแม่บ้านของบ้านไม่ได้เต็มใจจะรับเข้ามาแต่อย่างใด ชายยากไร้ควักหินออกจากกระเป๋าและบอกแม่บ้านว่านี่คือหินพิเศษเพียงมีน้ำร้อนเขาก็จะทำซุบได้ แม่บ้านยินดีให้น้ำร้อนด้วยความมอยากรู้อยากเห็นล้วนๆ ชายยากไร้เคี้ยวน้ำร้อนกับซุบอยู่ไปมาแล้วตักผลงานของตนขึ้นมาชิมรส เขาบอกแม่บ้านว่า “ซุบนี้รสชาติยิ่ง ขาดแค่แป้งก็จะสมบูรณ์แบบ” แม่บ้านก็ให้ไป จากนั้นด้วยเล่ห์ลวงทำนองนี้เขาก็ล้วงเอาวัตถุติดจากแม่บ้านมาได้ทีละอย่างๆ จนในที่สุดเขาก็ทำซุบรสชาติขึ้นมาจนสำเร็จ

ข้าพเจ้าไม่มีประเด็นวิชาการใดจะงอกงามขึ้นมาจากนิทานพื้นบ้านเหมือน Hornberg แต่กำลังสงสัยว่า ผลผลิตใดๆ งอกเงยขึ้นมาด้วยกระบวนการคล้ายๆ กันนี้ โดยเฉพาะเมื่อต้องผลิตหนังสือรวมข้อเขียนที่ (ว่าที่) ผู้เขียนอาจกลายเป็นหรือกลายเป็นผู้เขียน หินพิเศษสักก้อนเป็นสิ่งจำเป็นที่ทำให้กระบวนการผลิตเดินหน้าไป และ

ทำนบบรรณาธิการก็จะชาญฉลาดในการใช้หินพิเศษล่อลวงผู้เขียนที่เกียจคร้าน งานยุ่งหมดมุก และหาแรงบันดาลใจไม่ค่อยจะเจอ โดยการคอยมาปล่อยข่าวว่า มีบทความมาแล้วว่าด้วยเรื่องโน้น นี่ นั่น จนผู้คนรู้สึกคล้ายตั้งว่าซุบพอร้อยใกล้จะเสร็จ หากผู้เขียนไม่เร่งกระทำตนเป็นผู้เขียนก็จะพลาดโอกาสมีส่วนร่วมให้ส่วนผสมกับซุบไอชะที่ศตวรรษหนึ่งจะได้เคี้ยวแค่สองหน ทั้งที่เวลากระชั้น สมาชิกชุมชนสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาก็ได้ความประทับใจว่าหนังสือใกล้เสร็จเต็มทน ใครๆ ก็ล้วนแต่ส่งมอบความรู้สึกกันมาแล้ว เหลือแต่ส่วนของตนที่ล่าช้าเจียนตกขบวน แม้ว่าในความเป็นจริงข้าพเจ้าจะแอบสงสัยว่าบรรณาธิการจะถือหินพิเศษอยู่ในมือแค่ก้อนเดียวก็ตาม

ข้าพเจ้าสงสัยต่อไปอีกว่า เมื่อเล่าออกมาในรูปแบบนี้ นิทานก็ออกจะชวนให้คนอ่านไขว้เขวออกไปจากความสำคัญของหินพิเศษ เพราะดูเหมือนว่าไม่ว่าชุมชนสังคมใดก็ล้วนต้องมีหินพิเศษของตนอยู่ทั้งนั้น การมีตัวตั้งถ่วงหนักให้เชื่อว่าผลงานเล็กๆ น้อยๆ ของตนจะทำความสมบูรณ์ให้บางสิ่งบางอย่างให้เป็นรูปเป็นร่างออกมานั้นไม่ใช่เป็นกลไกขับเคลื่อนอะไรๆ ให้ดำเนินไปหรือหรือ และเมื่อใครๆ ต่างก็ผลิตสิ่งละอันพันละน้อยมารวมกันเข้า หินพิเศษคงไม่ได้เป็นแค่หินธรรมดาเหมือนอย่างที่เคยเป็นหรือกระมัง ฉะนั้นหากจะให้ข้าพเจ้ารู้สึกถึงอะไรในวาระ 50 ปีคณะข้าพเจ้าคงนึกถึงบุคคลทั้งหลายที่ร่วมกันเปลี่ยนหินที่ผู้ก่อตั้งเก็บจากข้างทางและเปลี่ยนมันเป็นบางอย่างที่เราเป็นกันอยู่ทุกวันนี้ และเมื่อนึกเช่นนี้คงก็คงไม่ใช่แค่สิ่งไร้ชีวิตที่รองรับการเสกสรรปั้นแต่งใดๆ แต่คงจะมีชีวิตของนั่นเองและบงการข้าพเจ้าและผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ได้ไม่มากนักน้อย

สุดท้าย ข้าพเจ้าหวังว่าข้อสะท้อนความรู้สึกต่อสิ่งที่มีความรู้สึกของข้าพเจ้าจะไม่ได้มาจากการสันนิษฐานผิด หรือพลังไปกล่าวหาสมาชิกชุมชนเล็กๆ ที่แท้จริงเขาล้วนมากมุก และเปี่ยมแรงบันดาลใจเข้า ลึกๆ แล้วข้าพเจ้าก็เพียงแค่อยากปลอบใจตนเองว่าไม่ได้หมดมุกอยู่คนเดียว แม้จะตระหนักดีว่า ข้าพเจ้าใช้มุกประเภท meta-xxx มาสองครั้งติดกันแล้วในความมอยากร่วมกับหนังสือฉลองวาระต่างๆ ของคณะครั้งหน้าควรจะต้องถึงเวลาว่าอะไรไปตามคอนเซปต์เขาเสียที เพราะข้าพเจ้าซักจะเกรงใจหินพิเศษขึ้นมาเสียแล้ว

239